

De behandeling van gordelroos met behulp van het regulier westers protocol is het meest succesvol wanneer de blaasjes nog niet zijn verschenen. De behandeling met behulp van de Traditionele Chinese Geneeskunde is echter ook daarna zinvol. Zo kan bijvoorbeeld postherpetische pijn, de pijn die optreedt na het ontstaan van gordelroos, voorkomen worden. Naast het bestrijden van pijn, wordt het lichaam aangezet tot zelfgenezing.

Door: Ria Trompert-Nauta, therapeut Traditionele Chinese Geneeskunde

Herpes Zoster

Behandeling met behulp van de Traditionele Chinese Geneeskunde

Het Herpes Zoster virus is morfologisch identiek aan het Varicella Zoster virus. Varicella is Latijn voor 'kleine pokken'; het Griekse woord Zoster betekent 'gordel'. De incubatietijd is ongeveer twee à drie weken.

Na een infectie met het Varicella Zoster virus in de kindertijd wordt het virus opgeslagen in het zenuwstelsel en blijft daar latent aanwezig. Het virus kan, meestal pas na jaren, weer actief worden en dan als Herpes Zoster, gordelroos veroorzaken.

Gordelroos komt meestal eenmalig voor, maar kan vaker voorkomen. Voor iemand die nog geen waterpokken heeft gehad en daarom nog geen humorale en cellulaire antistoffen heeft gevormd, kunnen de blaasjes de eerste weken besmettelijk zijn. Deze veroorzaken dan geen gordelroos, maar waterpokken.

Waterpokken

Het Varicella Zoster virus uit zich zowel bij kinderen als volwassenen met een huiduitslag van vesiculae (blaasjes) ter grootte van een muggenbeet op een erythemateus (rood gevlekt) bed. Deze vesiculae jeuken hevig en bevinden zich de eerste dagen meestal op het bovenlichaam. Na een aantal dagen kunnen deze plekjes zich uitbreiden over het hele lichaam. Daarnaast kunnen ook andere verschijnselen optreden zoals koorts, een gevoel van algemene malaise, hoofdpijn, gebrek aan eetlust.

Gordelroos

Gordelroos is een aandoening van een ganglion spinalis (een verzameling zenuwvezels en zenuwcellen, die een tussenstation vormen in

de prikkeloverdracht) bij de achterhoorn van het ruggemerg. De aandoening betreft slechts een of twee dermatomen en is meestal unilateraal gelokaliseerd. De ziekte uit zich in een schietende, vaak brandende pijn en jeuk, of een doof gevoel in of onder de huid. Na drie tot vier dagen ontstaat in hetzelfde dermatoom erytheem met een eruptie van vesiculae, die snel pustuleus worden.

Varicella Zoster,

niet zo aardig

voor de gastheer!

De ziekte komt het meest voor in het verzorgingsgebied van de sensibele zenuwen, vooral in het thoracale of lumbale gebied, maar ook in het cervicale traject. Ook kunnen de Nervus Trigemini (vijfde hersenzenuw) of Nervus Facialis (zevende hersenzenuw) aangedaan zijn. De huiduitslag wordt in drie tot vijf dagen intensiever en breidt zich uit. Naast de huiduitslag ervaart men onder andere een algemeen gevoel van malaise, koorts, opgezette lymfeklieren, hoofdpijn en buikpijn. Na ongeveer twee of drie weken verdrogen de vesiculae en vormen ze korstjes, om daarna te verdwijnen of kleine littekens achter te laten. Bij ouderen duurt het meestal langer; drie tot vier weken. Bij mensen met een ernstig verstoord immuunsysteem kan gordelroos ook gegeneraliseerd voorkomen. Deze vorm valt echter buiten het kader van dit artikel.

Activiteit van het virus

Wanneer het Herpes Zoster virus actief wordt is niet voorspelbaar. Een ding is wel zeker. Het virus komt uit zijn latente aanwezigheid op de voorgrond wanneer het immuunsysteem van zijn gastheer niet in optimale conditie is. Dat kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld een hogere leeftijd. Gordelroos komt immers het meest voor bij ouderen boven de zestig jaar.

Bij ziektes waarbij het immuunsysteem beschadigd is of onderdrukt wordt, zoals bij leukemie of bij chemotherapie kan het virus gemakkelijk aan de oppervlakte komen. Ook kan stress een factor zijn die invloed heeft op het immuunsysteem. Zo kan iemand die oververmoeid is een prima doelwit zijn.

Complicaties bij Herpes Zoster

Complicaties van een Herpes Zoster infectie kunnen zeer ernstig zijn. Zij kunnen de kwaliteit van het leven langdurig en in grote mate verminderen. Mogelijke complicaties zijn:

- Bacteriële infectie van de huidlaesies, met littekenvorming als gevolg.
- Postherpetische neuralgie. Dit is een restverschijnsel dat kan blijven bestaan, lang nadat de infectie zelf is overgegaan. Wetenschappers denken dat het virus de sensorische ganglia en de bijbehorende zenuwen heeft beschadigd. Onhoudbare pijnen kunnen leiden tot daling van de eetlust, tot gewichtsverlies, depressiviteit en slaapproblemen. Meestal worden de pijnklachten na verloop van tijd, soms pas na jaren, wel iets minder. Ouderen en zwakke mensen hebben meer risico op postherpetische neuralgie.
- Bij Zoster Ophthalmicus kan een ontsteking van de cornea (hoornvlies) leiden tot tijdelijke of permanente slechtziendheid of zelfs tot blindheid aan het betreffende oog.
- Wanneer de gehoorzenuw is geïnfecteerd, kan een al dan niet tijdelijke gehoorstoornis ontstaan.
- Infectie van de Nervus Facialis kan een tijdelijke verlamming veroorzaken.
- In zeldzame gevallen kan encephalitis (ontsteking van hersenweefsel) ontstaan.

Westers regulier protocol

Behandeling van gordelroos is mogelijk en is het meest succesvol als daarmee gestart wordt voordat de blaasjes verschijnen; eenmaal verschenen is het effect van de behandeling vrijwel nihil. Omdat gordelroos door een virus veroorzaakt wordt, bestaat de behandeling uit antivirale middelen, aangevuld met pijnstillers en ontstekingsremmende middelen (corticosteroiden). Met name bij oudere mensen wordt toch wel naar vroege behandeling gestreefd, omdat de postherpetische neuralgie dan vaak belangrijk milder is en meer kans heeft in het geheel niet op te treden.

Complicaties bij Herpes Zoster

*kunnen zeer ernstige
gevolgen hebben*

Voor de behandeling van postherpetische neuralgie wordt tegenwoordig vaak het antidepressivum amitriptyline voorgeschreven en het anti-epilepticum gabapentine. Het uitschakelen van de aangetaste zenuw door een anesthesist is minder gebruikelijk. Wanneer de gordelroos zich situeert nabij het oog is bijzondere voorzichtigheid geboden: door het virus kan ook het oog aangedaan raken. Blindheid behoort tot de mogelijke risico's. Als het oog zelf geïnfecteerd is moet er behandeld worden, meestal met oogdruppels en oogzalf, eventueel met tabletten of een infuus.

Traditionele Chinese Geneeskunde

In de Nei Jing Su Wen, een klassiek boek over de Chinese geneeskunde van 220 jaar voor Christus, staat vermeld: "Wanneer een Wen

Bing niet wordt behandeld in de winter, dan komt deze er in de lente uit". Dat wil zeggen: besmetting, incubatie, latent broeien en dan uitbreken. Het gaat hier niet om een invasie van een koude ziekte die in een later stadium transformeert tot warmte. Het gaat hier om een warme ziekte, een Wen Bing. De warmte penetreert hier direct. De oorzaak is dus van nature heet. Wanneer de ziekte zich in eerste instantie manifesteert als waterpokken is het een wind-hitte syndroom. De externe pathogeen of Perverse Energie (PE) wind-hitte zal bij voorkeur binnendringen via de Longmeridiaan. Pas wanneer het virus wordt opgeslagen in het zenuwstelsel, spreekt men van een Fu Wen Xiè Qi, of een Verborgen Warmte Evil Qi, een verborgen PE wind-hitte.

Wen Bing

Je ziet na de waterpokken geen tekens meer, het virus breekt pas later weer uit.

Om de diagnose te stellen gebruikt men in geval van PE wind-hitte de zogenoemde vier radicalen. Dit zijn de vier meridiaanniveaus waar de PE wind-hitte kan binnenvallen. Wind dringt het lichaam binnen en voert de hitte mee. De vier radicalen zijn: het Wei-, Qi-, Ying-, en Xue-niveau.

Bij een Wen Bing kan de wind-hitte direct op elk willekeurig niveau binnendringen. Het Ebola-virus penetreert bijvoorbeeld direct op het Xue-niveau. Daarnaast kan de wind-hitte vanuit een bepaald niveau verder in een dieper niveau dringen of wat natuurlijk gunstiger is, zich naar een oppervlakkiger niveau verplaatsen.

Wen Bing kunnen verdeeld worden in twee categorieën:

- De nieuwe infecties, bijvoorbeeld Feng Wen of wind-hitte. Deze geeft een snelle reactie met symptomen aan de oppervlakte, bijvoorbeeld koorts met rillingen.

Het stellen van de diagnose

Aangezien Herpes Zoster zowel met acupunctuur als met Chinese kruidenformules of beide behandeld kan worden, is het van belang de manier van diagnosestellen, aan te passen.

Voor wat betreft de acupunctuur eerst differentiatie volgens de lokalisatie, het uiterlijke aspect van de huiduitslag en de symptomen. Vervolgens de bespreking voor wat betreft de kruiden, omdat dit een andere benadering vraagt. Hierop zal in de volgende editie van Supplement nader worden ingegaan.

Drie Warmer differentiatie

Het vaststellen van de lokalisatie van de huidlaesies is van belang om de betrokken meridianen te onderscheiden:

- Bovenste Warmer: hoofd, hals, gezicht. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Galblaas-, Drie Warmer-, Maag-, Dikke Darm-meridiaan.
- Middelste Warmer: intercostaal regio en flanken. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Galblaas-, Lever-, Maag-, Milt-meridiaan.
- Onderste Warmer: onderbuik, heup, bovenbeen, onderbeen, voet. Over het algemeen betrokken meridiaan of meridianen: Dai Mai, Galblaas-meridiaan, Lever-meridiaan.

Het is duidelijk dat, waar de gordelroos zich ook manifesteert, de Lever- en of Galblaasmeridiaan meestal wel een rol spelen.

Aspect huiduitslag

Het is belangrijk de huid te inspecteren om te zien welk aspect van de uitslag dominant is, is er sprake van erytheem in het vroege stadium dan is er sprake van hitte. Zijn de esiculae gevuld met vocht, dan is er damp. Gevuld met pus, dan is er sprake van damp-hitte.

Symptomen

Is er jeuk, dan is er wind. Is er sprake van veel pijn dan is er hitte.

- De Fu Wen Xiè Qi, de verborgen PE wind-hitte. Deze geeft niet direct ziekteverschijnselen, maar pas na een latente periode. Fu Wen Xiè Qi begint niet direct met een reactie aan de oppervlakte, maar met een interne verstoring. In het geval van gordelroos: een algemeen gevoel van malaise, hoofdpijn, buikpijn, weinig eetlust. Pas na een paar dagen ontwikkelt de ziekte zich tot een ernstige conditie. Deze kan zich dan uiten aan de oppervlakte. Afhankelijk van de pathogeen, afhankelijk van het virus, met bijvoorbeeld koorts en huiduitslag.

Behandelplan

Behandeling lokaal
Behandeling van de betrokken meridianen.
Behandeling van het syndroom.
Behandeling van de Long-Qi.
Kalmeren van de Shen.
Behandeling met acupunctuur

Lokaal

Rondom de aangedane huid worden acupunctuurnaaldjes geplaatst. Het gaat hier om een zeer oppervlakkige naald-techniek. De naaldjes worden in een hoek van 10 tot 15 graden, maximaal twee millimeter diep gezet. Altijd tegen de richting van de uitbreiding van de huiduitslag in. Het meest eenvoudig is om naaldjes met een inbrenghulsje te gebruiken: erin tikken en als het ware laten hangen.

Behandeling van de betrokken meridianen

Bovenste Warmer

Did 4 He Gu, elimineert wind-hitte, is oppervlakteklarend, is anti-spasmodisch en werkt dus pijnstillend. Het heeft een directe actie op gezicht en hoofd.
Gbl 20 Feng Chi, elimineert wind, vermindert pijn, verzorgt de ogen en het hoofd. Opent de zintuigen.
3W5 Wai Guan, elimineert wind-hitte. 3W5 ontlast het lichaamsoppervlak. Vooral bekend voor klachten rond het oor. Vermindert pijn, verzorgt de ogen en het hoofd.
Gbl 20 Feng Chi en 3W5 zijn goede punten om te combineren.
Gbl 21 Jian Jing, ontmoetingspunt tussen 3Warmer- en Galblaas-meridiaan. Heeft een dalende energie.

Middelste Warmer

Hwato Jia Ji punten, in het gebied van het aangedane dermatoom.
3W5 Wai Guan, elimineert wind-hitte, ontlast het lichaamsoppervlak.
3W6 Zhi Gou, elimineert wind-hitte, elimineert hitte in het Xue, vooral gericht op de flanken.
Gbl 31 Feng Shi, elimineert wind, vermindert de jeuk, vermindert pijn.
Goede combinatie is 3W6 en Gbl 31.
Gbl 41 Zu Lin Qi, openingspunt van de Dai-Mai, verzorgt het lateraal-costale gebied (flanken). Lost damp-hitte in de meridiaan op. Verzorgt de ogen, de borsten, het hoofd en ook grote gedeelten in de Onderste Warmer.

Onderste Warmer

Gbl 41 Zu Lin Qi, lost damp-hitte in de meridiaan op. Vooral gericht op het genitaalgebied, de heup en knieën. Openingspunt van de Dai Mai.
Le 5 Li Gou, elimineert damp-hitte in de Onderste Warmer, vooral in het genitaalgebied.

Behandeling van het syndroom

Herpes Zoster is een uiting van een vroegere aanval van PE wind, hitte en damp; hiervan zijn er een of twee dominant. Bij dominantie van PE wind is er sprake van veel jeuk, de laesies doen zich meer voor in het bovenlichaam. Bij dominantie van PE damp, zal zich meer vloeistof in de blaasjes voordoen en komen de laesies bij voorkeur voor op het onderlichaam.
Is PE hitte dominant dan is er eerder sprake van pijn dan van jeuk. De huiduitslag is roder en warmer.
Wanneer damp en hitte samen voorkomen zal er pijn en roodheid zijn.
3W5 Wai Guan, elimineert wind- hitte, is oppervlakte klarend. Speciaal punt voor Wen Bing. Vooral voor klachten rond het oor en het oog.
Gbl 31 Feng Shi, elimineert wind- hitte met huiduitslagen, zoals bij Herpes zoster, vooral wanneer de huiduitslag zich bij de flanken bevindt. Speciaal samen met 3W6 Zhi Gou.
Did 11 Qu Chi, waterpunt van de Dikke-Darmmeridiaan. Daardoor zeer koelend. Zowel te gebruiken bij interne hitten als PE wind-hitte. Koelt het Xue en daarom veel gebruikt bij huiduitslagen. Meer algemeen dan Did 4.
Mi 10 Xue Hai, koelt het Xue en wordt veel gebruikt bij huiduitslagen op basis van bloedhitte.

Behandeling van de Long- Qi

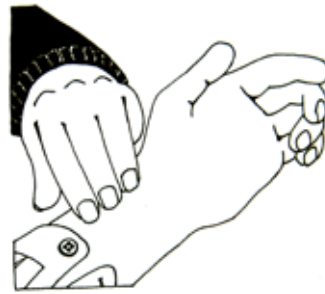
Stimuleer het herstel van de dalende en spreidende functie van de Long- Qi.
Lo 7 Lie Que, herstelt de dalende en spreidende functie van de Long- Qi. Verwijdert wind-hitte.
Ni-6 Zhao Hai, tonifieert de Nier en kan daardoor de dalende Long- Qi beter vasthouden.

Kalmeren van de Shen

HC 6 Nei Guan, kalmeert de Shen.
HC 7 Da Ling, kalmeert de Shen, vooral bij excessen.
He 7, Shen Men, kalmeert de Shen, vooral bij Hart- Xue leegte.

Ooracupunctuur

Een verblijfsnaaldje op Shen Men, kalmeert de Shen.
Een verblijfsnaaldje op het Valiumpunt, kalmeert de Shen.

Waterpokken en gordelroos in het Wen Bing systeem

In het geval van waterpokken vindt de aanval plaats via de neus of mond. Dus direct in de Long Tai Yin meridiaan, op Wei-niveau. Hierdoor wordt de spreidende functie van de Long geschaad en de huid onvoldoende gevoed. Er ontstaat een huiduitslag. De heftige jeuk is hier meer een uiting van wind dan van hitte. De vesiculae worden al snel pustuleus, door de toxische hitte van het virus en de damp die ontstaat door de disharmonie tussen de Long-Qi en de Wei-Qi. Soms ontstaat er bij waterpokken een keelontsteking. Duidelijk ook een verschijnsel van wind- hitte in de Long Tai Yin meridiaan, nog steeds op Wei-niveau.

Wanneer de ziekte zich later als gordelroos uit, gaat deze zoals gezegd gepaard met heftige pijn, vaak meer pijn dan jeuk. Nu staat de hitte meer op de voorgrond. Toxische hitte. Het gaat dan niet meer om een aanval van PE wind-hitte, maar meer om interne toxische hitte die plotseling aan de oppervlakte, op het Wei-niveau ventileert.

De symptomen uiten zich in de Luo-vaten, in het dermatoom gekoppeld aan de betrokken meridiaan, dicht in de buurt van het schijnbaar willekeurige ganglion spinalis, waar de PE zich al die jaren heeft teruggetrokken. Ook al heeft het virus zich op een zeer diep niveau teruggetrokken, de ziekte uit zich ook nu op het Wei-niveau. Maar dan gekoppeld aan de meridiaan die bij het betreffende gebied hoort.

Te verwachten pols- en tongbeeld

Bij een Wen Bing op Wei-niveau zal de tong in het beginstadium normaal van kleur zijn. Naarmate de verschijnselen toenemen, kan de tong licht rood tot rood verkleuren, voornamelijk aan de punt. Wellicht met een wit of

lichtgeel tongbeslag. De pols zal versneld of snel zijn, oppervlakkig, en op de Long positie mogelijk floating.

Conclusie

In dit artikel wordt aangegeven dat de aan- doening effectief met acupunctuur en/of met Chinese kruidenformules behandeld kan worden.

De behandeling met Chinese kruidenthe- rapie zal in deel II van dit artikel, dat in de Supplementeditie van april verschijnt, uitvoerig aan bod komen. In dat artikel zal aan de hand van een casus de behandeling met acupunc- tuur en een Chinese kruidenformule nader besproken worden. <

www.chinese-geneeswijze.nl

www.huidziekten.nl

www.medlineplus.gov

www.niaid.nih.gov

Referenties

- Knipp, M.A., Chatton, M.J. (1983) Diagnose en Therapie, Kooij- ker Scientific Publications B.V., Leiden, pp 65, 66, 871, 872
- Kirchmann, L.L., Jansen, J.C., v. Horssen, A.A., Anatomie, Fysio- logie en enige pathologie, de Tijdstroom, Lochem- Gent, pp 476
- Vertaling Maoshing Ni, Nei Jing Suwen, The Yellow Emperor's Classic of medicine (1995), Shambala, Boston and London
- Vertaling Schnorrenberger, C.C. en Tsjang Tsjing- Lien, Nei Jing Ling Shu Jing (1988), Ankh- Hermes bv, Deventer
- Ellis, A., Wiseman, N., Boss, K. (1989) Grasping the wind, Para- digm Publications, Brooklyn Massachusetts, ISBN 0-912111-19-4
- Maciocia, Giovanni, The Foundations of Chinese Medicine A comprehensive text for acupuncturists and herbalists (1989), Churchill Livingstone, London
- Maciocia, Giovanni, The Three Treasures, Classical Formulae for the modern world (2000), Su Wen Press, Bucks UK, ISBN 0-9536157-1-5
- Hong- Yen Hsu, Su- Yen Wang (1985), The theory of feverish diseases and its clinical application, R.O.C., Taiwan, ISBN 0-941942-36-8
- Dan Bensky and Randall Barolet, Formulas and Strategies (1990), Eastland Press Inc. Seattle, ISBN 0-939616-10-6
- Dagmar Ehling with Steve Swart, The Chinese Herbalist's Handbook (1996), Inword Press, Santa Fe, USA, ISBN 1-56690-312-2
- Rik Hellemans, Chinese Kruidkunde, Beknopte Materia Medica (1994), Institute for Traditional Medicine, Merksem. ISBN 90-74619-01-0
- I.T.M. Nieuws, Publicatie van het Institute for Traditional Medicine and preventive healthcare, Eurodivisie Merksem België, Clinical Tips nr. 37
- Aantekeningen opleiding Chinese Herbology, opleidingsinsti- tuut Qing- Bai (1995/1997)

De behandeling van gordelroos met behulp van de Traditionele Chinese Geneeskunde is ook zinvol nadat de blaasjes verschenen zijn.

Werd in het eerste deel van dit artikel, dat in de editie van maart verscheen, uitvoerig ingegaan op het effectief behandelen van de aandoening door middel van acupunctuur, in dit artikel wordt de behandeling met Chinese kruidentherapie belicht en wordt aan de hand van een casus de behandeling met acupunctuur en een Chinese kruidenformule nader besproken.

Door: Ria Trompert- Nauta, therapeut Traditionele Chinese Geneeskunde

Herpes Zoster II

Behandeling met behulp van Chinese kruidentherapie

De meest ideale situatie zou zijn om het Herpes Zostervirus vanuit de diepe laag waar het zich in de latente periode verstopt, te kunnen verwijderen. Dit is echter tot op heden niet mogelijk.

In mijn behandelingen leg ik het accent op het zo snel mogelijk behandelen van de gordelroos, voordat of zodra de eruptie is ontstaan, zodat de cliënt zo snel mogelijk van zijn pijn verlost is, niet meer ziek is en er geen langdurige malaise ontstaat. Ik hoop daardoor ook het risico op post-herpetische pijnen en andere complicaties te kunnen voorkomen.

In het behandelplan worden wind-hitte en damp uit het Wei-niveau geëlimineerd, de dalende en spreidende energie van de Long hersteld en wordt de Shen gekalmeerd. De huiduitslag kan daarnaast ook uitwendig behandeld worden. Deze behandelmethode is te vergelijken met de acupunctuurbehandeling.

De formules

Hieronder volgt een aantal klassieke en moderne Chinese kruidenformules die door verschillende auteurs worden voorgesteld om te gebruiken voor of bij een eruptie van Herpes Zoster. De hoeveelheden van de kruiden zijn niet vermeld omdat deze in verschillende

boeken zeer uiteenlopend kunnen zijn. Het is ook niet de bedoeling dat een arts of therapeut klakkeloos doet wat hier wordt voorgesteld, maar zich goed oriënteert en zelf een kruidenformule samenstelt, gericht op de individuele cliënt.

1. Het elimineren van wind- hitte

Een formule uit Bensky voor het elimineren van wind- hitte uit het Wei-niveau is *Sheng Ma Ge Geng Tang, Cimicifuga and Kudzu Decoction*.¹

Deze formule bestaat uit de volgende kruiden:

- Rhizoma Cimicifugae, Sheng Ma
- Radix Pueraria, Ge Gen
- Honey- fried Radix Glycyrrhizae Uralensis, Zhi Gan Cao
- Radix Peoniae Rubrae, Chi Shao

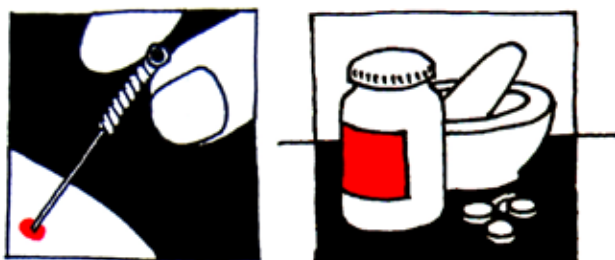
Deze formule is geschikt voor huiduitslagen zoals mazelen of roodvonk, maar door Radix Arnebia seu Lithospermia, Zi Cao toe te voegen ontstaat een formule die voor gordelroos geschikt is. Arnebia koelt het Xue en heeft een sterke anti-toxische werking.

Radix Cimicifuga elimineert wind-hitte uit Yang Ming en stimuleert het uitbreken van de huiduitslag. Radix Pueraria werkt oppervlakte klarend door de poriën te openen. Zodat de uitslag geventileerd kan worden. Radix Glycyrrhizae werkt anti-toxisch en beschermt de Yin en Qi samen met Radix Peoniae.

Radix Peoniae Rubrae koelt het Xue.

2. Lever- en galblaasdrainage

In de eerste fase, dus in het begin van de huiduitslag kan volgens Bensky ook de *Long Dan Xiè Gan Tang, Gentiana Logdancao Decoction to Drain the Liver* ingezet worden.² Deze formule

is opgebouwd met behulp van de volgende kruiden:

- Radix Gentiana Longdancao, Long Dan Cao
- Radix Scutellaria, Huang Qin
- Fructus Gardenia, Zhi Zi
- Caulis Mutong, Mu Tong
- Semen Plantaginis, Che Qian Zi
- Rhizoma Alismatis Orientalis, Ze Xie
- Radix Bupleuri, Chai Hu
- Radix Rehmannia Glutinosae, Sheng Di Huang
- Radix Angelica Sinensis, Dang Gui
- Radix Glycyrrhizae, Gan Cao

Deze formule is ontworpen voor hitte in de Lever- en Galblaasmeridiaan. Hierin is Gentiana het keizerlijk kruid. Gentiana draineert hitte uit Lever- en Galblaasmeridiaan en elimineert damp-hitte uit de Onderste Warmer. Daarbij geholpen door de twee ministers Scutellaria en Gardenia. Bupleurum, de derde minister, elimineert hitte ontstaan door stagnatie van de Lever-Qi. Assistenten zijn Rhizoma Alismatis Orientalis, Caulis Mutong en Semen Plantaginis. Zij draineren hitte uit de Bovenste Warmer en damp-hitte uit de Onderste Warmer. Radix Rehmannia en Radix Angelica Sinensis zijn toegevoegd om het Yin en Xue te beschermen.

Long Dan Xiè Gan Tang kan worden gebruikt bij erupties in zowel de Bovenste, Middelste als Onderste Warmer. Dit vanwege het grote gebied dat de Lever- en Galblaasmeridiaan bestrijken. Deze formule bevat echter geen antivirale en/of antitoxische kruiden.

3. Hitte- en dampeliminatie

Bij Herpes Zoster erupties rond het middel, dus in het gebied van de Dai-Mai, kan volgens Bensky, de volgende formule gebruikt worden: *Chu Shi Wei Ling Tang*³, *Eliminate Dampness*

Decoction by Combining Calm the Stomach and Five-Ingredient Powder with Poria.

Deze formule is opgebouwd uit:

- Rhizoma Atractylodes, Cang Zhu
- Cortex Magnolia Officinalis, Hou Po
- Pericarpium Citri Reticulata, Chen Pi
- Sclerotium Polypori Umbellati, Zhu Ling
- Rhizoma Alismatis Orientalis, Ze Xie
- Sclerotium Poriae Cocos Rubrae, Chi Fu Ling
- Dry fried Rhizoma Atractylodes, Chao Bai Zhu
- Talcum, Hua Shi
- Radix Ledebouriella Divaricatae, Fang Feng
- Fructus Gardeniae Jasminoïdeis, Zhi Zi
- Caulis Mutong, Mu Tong
- Cortex Cinnamoni Cassiae, Rou Gui
- Radix Glycyrrhizae Uralensis, Gan Cao
- Medula Junci Effusi, Deng Xin Cao

Deze formule klaart hitte en damp in de Middelste Warmer, waarbij het vocht wordt gereguleerd door Rhizoma Atractylodes, Cortex Magnolia, Pericarpium Citri Reticulata, Rhizoma Alisma Orientalis, Sclerotium Polypori Umbellati, Sclerotium Poria Cocos Rubrae, Dry-fried Rhizoma Atractylodes Macrocephala en Medulla Juncus Effusi. De hitte wordt geëlimineerd door Talcum, damp-hitte door Fructus Gardenia en Caulis Mutong. Cortex Cinnamoni verwarmt de Milt-Yang en bevordert de circulatie van Qi en Xue.

Ook deze formule bevat geen antivirale of antitoxische kruiden.

4. Red Peony Tablets

In een Buidel met Parels zijn de schrijvers Subhuti Dharmananda en Aldo Melleth van mening dat ziektebeelden in de loop der eeuwen zijn veranderd en dus ook de kruidenformules een aanpassing vereisen. Sommige klassieke formules zijn aangepast, andere zijn met elkaar gecombineerd.

Voor de behandeling van Herpes Zoster stellen zij het gebruik van Red Peony Tablets voor.⁴ De Red Peony Tablets-formule is opgebouwd uit :

- Herba Taraxaci Mongolici, Pu Gong Ying
- Flos Lonicerae Japonica, Jin Yin Hua
- Fructus Forsythiae Suspensae, Lian Qiao
- Radix Isatidis seu Baphicanthi, Ban Lan Gen
- Radix Peoniae Rubra, Chi Shao
- Rhizoma Corydalis Yanhusuo, Yan Hu Suo
- Semen Persica, Tao Ren
- Flos Carthami Tinctorii, Hong Hua

Deze formule is een combinatie van antitoxische en Xue bewegende kruiden. Herba Taraxaci Mongolici, Flos Lonicerae Japonica, Fructus Forsythiae Suspensae en Radix Isatidis seu Baphicanthi zijn antitoxisch en hitteklarend, windverdrijvend. Radix Peoniae Rubra, Rhizoma Corydalis, Semen Persica en Flos Carthami Tinctorii zijn alle Xue bewegend rond de huiduitslag, en dus pijnverlichtend.

De eerste dagen te combineren met bijvoorbeeld: Gentiana 12, Bidens 6 of Isatis 6.

Wanneer er sprake is van postherpetische pijn: combineren met Myrrh Tablets, Upper Palace Tablets of Corydalis⁵. De laatstgenoemde formules zijn ook uit 'Een Buidel met Parels'.

5. Red Peony Tablets en Coix Tablets

In combinatie met Red Peony Tablets wordt ook de Coix Tablets voorgesteld.⁵

Deze Coix Tablets-formule is opgebouwd uit de volgende kruiden:

- Semen Coicis Lachryma-jobi, Yi Yi Ren
- Radix Salviae Miltiorrhizae, Dan Shen
- Flos Chimonanthi, La Mei Hua
- Herba Oldenlandiae, Bai Hua She She Cao
- Radix Rehmannia Glutinosae, Sheng Di Huang
- Radix Sophora Flavescentis, Ku Shen
- Calamus gum, Xue Jie
- Radix Peoniae Rubra, Chi Shao

Radix Chimonanthi koelt het Xue, elimineert toxines, bevordert weefselregeneratie. Herba Oldenlandia klaart hitte en elimineert toxines, Semen Coicis klaart hitte en draineert pus, Radix Salvia klaart samen met Radix Peoniae hitte, koelt het Xue en beweegt gestagneerd Xue. Radix Sophora elimineert damphitte en verdrijft wind. Calamus verlicht de pijn.

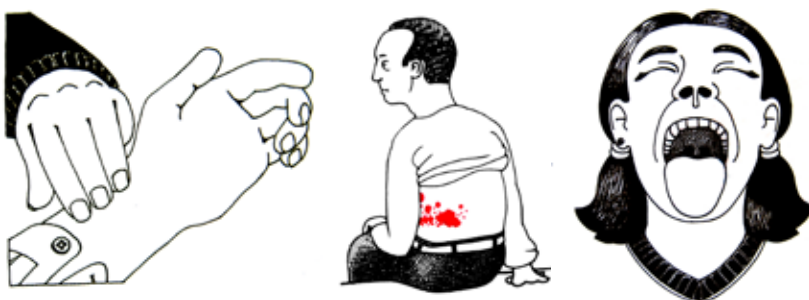
6. 'Expel Toxic Heat'

Ook Giovanni Maciocia, auteur van onder andere The Foundations of Chinese Medicine, heeft een eigen kruidenlijn ontwikkeld. Meestal gebaseerd op klassieke Chinese kruidenformules, maar zijn kruidenlijn bevat ook zelf samengestelde formules. Volgens hem meer geschikt voor de westerse mens, met gevoeliger spijsverteringsorganen.

In zijn boek *The Three Treasures, Classical formulae for the modern world*, stelt hij bij een acute aanval van Herpes Zoster het gebruik van 'Expel Toxic Heat' voor.⁶

De Expel Toxic Heat formule is opgebouwd uit:

- Radix Isatidis seu Baphicacanthis, Ban Lan Gen
- Folium Daqingye, Da Qing Ye
- Radix Astragali, Huang Qi
- Ganoderma, Ling Zhi
- Radix Scutellaria, Huang Qin
- Rhizoma Coptidis, Huang Lian

- Cortex Phellodendri, Huang Bo
- Flos Lonicerae Japonica, Jin Yin Hua
- Herba cum Radice Violae Uedoensis, Zi Hua Di Ding
- Cortex Moutan, Mu dan Pi
- Radix Scrophulariae, Xuan Shen
- Radix Glycyrrhizae Uralensis, Gan Cao

In deze formule is opvallend dat de drie gele kruiden erin zijn verwerkt. Om de hitte in de Lever te klaren en tegelijkertijd met behulp van Cortex Phellodendri het Yin op te bouwen. Daarnaast zijn er antitoxische kruiden zoals Isatis leaf, Isatis root, Viola, Forsythia en Lonicera aanwezig die toxische hitte reduceren en wind elimineren. Ganoderma heeft een tonifiërende werking op de Nier- en Longenergie en versterkt met name het immuunsysteem. Bovendien kalmeert Ganoderma de Shen, wat bij pijn een mooie bijeenkomstigheid is. Scrophularia klaart, samen met Moutan, hitte in het Xue. Scrophularia verzacht daarnaast ook noduli, zoals de opgezette halsklieren die bij Herpes Zoster vaak voorkomen. Astragalus tonifieert de Milt-Qi, om deze min of meer te beschermen tegen de koude en bittere kruiden die in de formule zitten. <

www.chinese-geneeswijze.nl

www.huidziekten.nl

www.medlineplus.gov

www.niaid.nih.gov

Referenties

1. Bensky, Formulas and Strategies. Pag. 48. Sheng Ma Ge Geng Tang, Cimicifuga and Kudzu Decoction.
2. Bensky, Formulas and Strategies. Pag. 96: Long Dan Xiè Gan Tang, Gentiana Logdancao Decoction to Drain the Liver.
3. Bensky, Formulas and Strategies. Pag. 183. En Dagmar Ehling, The Chinese Herbalist's Handbook. Pag. 249: Chu Shi Wei Ling Tang, Eliminate Dampness Decoction by Combining Calm the Stomach and Five-Ingredient Powder with Poria.
4. Dharmananda, Een buidel met parels. Pag. 116: Red Peony Tablets.
5. Dharmananda, Een buidel met parels. Pag. 80: Coix Tablets.
6. G. Maciocia, The Three Treasures. Expel Toxic Heat.

Casus

M. is een jonge, gezonde vrouw van 29 jaar. Zij is beeldend kunstenaar en maakt over het algemeen grote beelden. Zij heeft een zeer drukke periode achter de rug met de organisatie van een tentoonstelling met onder meer eigen exposities. Op de terugweg na een tentoonstelling voelt zij zich niet lekker, een beetje griepig en koortsig. Maar wat het meest vervelende is, zij heeft pijn. In haar huid. Rond haar linker schouder, linker borst en het borstbeen aan de linkerkant. Scheuten trekken door haar lichaam. Ze kan geen autorijden. Eenmaal thuisgekomen ziet ze allemaal vlekjes en pukkels opkomen, precies op die pijnplekken. De pijn blijft overigens aanhouden. Haar huisarts stelt de diagnose gordelroos. Niets aan te doen, hooguit pijnstilling met behulp van NSAID's. Het kan wel enkele weken duren. Daar voelt ze echter weinig voor.

Eerste consult

M. vertelt dat de klachten drie dagen geleden zijn begonnen met het gevoel van een verbrande huid, messcherpe steken in de schouder vanuit de rug, het gebied van Thoracale 3. Pijn in de huid. Ze heeft drie dagen koorts gehad en een algemeen gevoel van griep. Een beetje keelontsteking en oorpijn. Na het eten van gembersoep is haar koorts verdwenen. Op dit moment behandelt ze de huid uitwendig met Rode Johannesolie.

Lichamelijk Onderzoek

Ik zie een jonge, sterke vrouw, maar met pijn. Op dit moment komt zij niet ziek over. Is ook gewoon actief met haar werk bezig. De huiduitslag bevindt zich op de borst links, ter hoogte van Ren Mai 16 op de Nier, Maag- en Miltmeridiaan. De plek bestrijkt ongeveer 5 bij 8 cm. Verder zijn er ook wat plekjes op de linkerschouder en bovenarm. Ter hoogte van de Dunne darm- en 3 Warmermeridiaan.

De huiduitslag bestaat uit erytheem, vesiculae gevuld met vocht en pus en al wat oudere plekjes.

- Tong: deze is roze, met een licht bruin, beetje droog beslag.
- Pols: alle polsposities zijn zwak.

Lees verder →

Ooracupunctuur

Een verblijfsnaaldje op Shen Men in het linker oor.

Kruidentherapie

Kruiden worden gegeven om inwendig de toxische hitte te elimineren.

Ik kies voor de formule van Maciocia omdat ik hier al goede ervaringen mee heb. Expel Toxic Heat. De eerste twee weken driemaal daags één tablet.

De formule bevat meerdere koude en bittere kruiden en kan daardoor belastend zijn voor de Milt-Qi. Ik hoop dat de Astragalus in de formule afdoende is, in ieder geval houd ik er in mijn acupunctuurbehandeling rekening mee, maar misschien moet ik de komende weken toch nog een Milt-Qi kruidenformule inzetten. Ik wacht eerst even af.

Tweede consult

Daags na de behandeling meldt M. 's nachts voor het eerst goed geslapen te hebben, doordat ze minder pijn had. De pijn op de rug en schouder is weg, zit alleen nog frontaal. Maar ook de pijn frontaal is minder in hevigheid.

Bij lichamenlijk onderzoek blijken de vesiculae dorsaal zo goed als verdwenen te zijn en op de borst een stuk kleiner, het erytheem is veel minder rood.

De tong is roze, met een lichtbruin, wat droog beslag. Alle posities van de polsen zijn zwak.

Behandelplan

Acupunctuur, alle punten bilateraal:

- Gbl 41 Zu Lin Qi, openingspunt van de Dai Mai, verzorgt het lateraal-costale gebied. Lost damp-hitte in de meridiaan op. Verzorgt de ogen, de borsten, het hoofd en ook grote gedeelten in de Onderste Warmer.
- 3W 5 Wai Guan, elimineert wind-hitte. 3W 5 ontlast het lichaamsoppervlak. Vooral bekend voor klachten rond het oor. Vermindert pijn, verzorgt de ogen en het hoofd.
- Did 11 Qu Chi, waterpunt van de Dikke Darmmeridiaan. Daardoor zeer koelend. Zowel te gebruiken bij interne hitte als PE wind- hitte. Koelt het Xue en daarom veel gebruikt bij huiduitslagen.
- Mg 36, Zu San Li, tonifieert de Mg- en Milt-Qi. Koelt hitte, kalmeert de Shen. Vermindert pijn.
- Hwa To Jia Ji punten van Th3 en Th4.

Derde consult

Na een paar telefonische consulten komt M. zes dagen later weer in de praktijk. Ze had het te druk om tussendoor te komen. Het gaat steeds beter. Ze heeft veel energie en slaapt prima. De huidpijn is weg, komt niet meer in vlagen. Het is nog wel een beetje gevoelig bij aanraking. Bij Th4 is het nog een beetje gevoelig, maar het is niet duidelijk of het de huid of de wervels betreft.

Bij lichamenlijk onderzoek blijken de plekjes op de rug zo goed als weg te zijn. De plekjes op de borst zijn op één na, allemaal zo goed als weg. Het oor naaldje op Shen Men is er twee dagen geleden uitgehaald.

De tong is roze, met een heel licht geel beslag.

Polsen: alle posities voldoende.

Ik behandel haar met acupunctuur, alle punten herhaald.

Verder verloop van de behandeling:

In een potje Expel Toxic Heat zitten 60 tabletten. Na de eerste twee weken mag M. overgaan op éénmaal daags één tablet. Dat betekent dat haar kuur totaal 32 dagen duurt. Wanneer ik M. na die tijd nog eens in de praktijk zie, zijn alle problemen opgelost.

Geslaagde combinatie

Door acupunctuur te combineren met kruidentherapie, kan ik volstaan met slechts een paar acupunctuurbehandelingen. Prettig voor de cliënt en wat mij betreft: hoe minder prikkel hoe beter!

Referenties

- Knipp, M.A., Chatton, M.J. (1983) Diagnose en Therapie, Kooijker Scientific Publications B.V., Leiden, pp 65, 66, 871, 872
- Kirchmann, L.L., Jansen, J.C., v. Horssen, A.A., Anatomie, Fysiologie en enige pathologie, de Tijdstroom, Lochem- Gent, pp 476
- Vertaling Maoshing Ni, Nei Jing Suwen, The Yellow Emperor's Classic of medicine (1995), Shambala, Boston and London
- Vertaling Schnorrenberger, C.C. en Tsjang Tsjing- Lien, Nei Jing Ling Shu Jing (1988), Ankh- Hermes bv, Deventer
- Ellis, A., Wiseman, N., Boss, K. (1989) Grasping the wind, Paradigm Publications, Brooklyn Massachusetts, ISBN 0-912111-19-4
- Maciocia, Giovanni, The Foundations of Chinese Medicine A comprehensive text for acupuncturists and herbalists (1989), Churchill Livingstone, London
- Maciocia, Giovanni, The Three Treasures, Classical Formulae for the modern world (2000), Su Wen Press, Bucks UK, ISBN 0-9536157-1-5
- Hong- Yen Hsu, Su- Yen Wang (1985), The theory of feverish diseases and its clinical application, R.O.C., Taiwan, ISBN 0-941942-36-8
- Dan Bensky and Randall Barolet, Formulas and Strategies (1990), Eastland Press Inc. Seattle, ISBN 0-939616-10-6
- Dagmar Ehling with Steve Swart, The Chinese Herbalist's Handbook (1996), Inword Press, Santa Fe, USA, ISBN 1-56690-312-2
- Rik Hellemans, Chinese Kruidenkunde, Beknopte Materia Medica (1994), Institute for Traditional Medicine, Merksem. ISBN 90-74619-01-0
- I.T.M. Nieuws, Publicatie van het Institute for Traditional Medicine and preventive healthcare, Eurodivisie Merksem België, Clinical Tips nr. 37
- Aantekeningen opleiding Chinese Herbology, opleidingsinstituut Qing- Bai (1995/1997)